

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α. σχολ. βιβλ. σελ. 23-24: «Από τα πολλά προβλήματα που κληροδότησε η οθωμανική κατοχή στο νέο ελληνικό κράτος, ξεχώριζε για την έκταση, τη σημασία και την πολυπλοκότητα του το ζήτημα των “εθνικών γαιών”. “Εθνικές γαίες” ήταν οι ακίνητες, οι κτηματικές ιδιοκτησίες των Οθωμανών στις περιοχές που περιήλθαν στον έλεγχο του ελληνικού κράτους. Η γη αυτή ανήκε είτε στο οθωμανικό δημόσιο είτε σε μουσουλμανικά ιδρύματα είτε σε ιδιώτες, ως ιδιοκτησία ή ως δικαίωμα νομής (εκμετάλλευσης). Οι περιουσίες αυτές περιήλθαν στην κυριότητα του ελληνικού κράτους “επαναστατικό δικαίω”. Για τις ελληνικές επαναστατικές κυβερνήσεις αποτέλεσαν το πρώτο και, ουσιαστικά, το μόνο κεφάλαιο στη διάρκεια του πολέμου, γι’ αυτό και χρησιμοποιήθηκαν ως υποθήκη για τη σύναψη δανείων ή ως μέσα εξασφάλισης εσόδων, μέσω της εκποίησής τους. Η έκταση των γαιών αυτών μπορεί να υπολογιστεί μόνο κατά προσέγγιση, καθώς το σχετικό με την έγγαιο ιδιοκτησία οθωμανικό καθεστώς ήταν περίπλοκο, όπως και οι μηχανισμοί απογραφής των περιουσιακών στοιχείων. Υπολογίζεται ότι η έκταση των εθνικών κτημάτων ανερχόταν χονδρικά σε 4.000.000 έως 5.000.000 στρέμματα.»

β. σχολ. βιβλ. σελ. 76: «Το Φεβρουάριο του 1862 η δυσaréσκεια μεγάλων τμημάτων του πληθυσμού λόγω της οικονομικής δυσπραγίας και της δυσλειτουργίας του πολιτικού συστήματος κατέληξε σε επανάσταση, με αίτημα την απομάκρυνση του βασιλιά. Στην επανάσταση συμμετείχαν κατά κύριο λόγο αξιωματικοί, άνεργοι απόφοιτοι πανεπιστημίου που δεν ήθελαν να εργαστούν στους κλάδους της αγροτικής και βιοτεχνικής παραγωγής και αισθάνονταν κοινωνικά αδικημένοι. Συμμετείχαν ακόμη και πολλά άτομα ανώτερων κοινωνικών στρωμάτων, τα οποία ζητούσαν ευκαιρίες για ενεργότερη συμμετοχή στα πολιτικά πράγματα. Στις 12 Οκτωβρίου 1862 ο Όθων αναγκάστηκε να εγκαταλείψει τη χώρα.»

γ. σχολ. βιβλ. σελ. 77: «Οι Εκλεκτικοί ήταν μια ετερόκλητη παράταξη εξεχόντων πολιτικών, λογίων και αξιωματικών, με μετριοπαθείς θέσεις, η οποία προσπαθούσε να μεσολαβεί μεταξύ των άλλων παρατάξεων και να υποστηρίξει σταθερές κυβερνήσεις. Πρόκειται για μικρότερης απήχησης πολιτικό σχηματισμό που συγκροτήθηκε στην εθνοσυνέλευση μετά τις εκλογές του 1862.»

ΘΕΜΑ Α2

α. Σωστό

β. Λάθος

γ. Σωστό

δ. Σωστό

ε. Λάθος

ΘΕΜΑ Β1

σχολ. βιβλ. σελ. 161

«Στις 10 Ιουνίου 1930 υπογράφηκε η Συμφωνία της Άγκυρας που αποτελούσε το οικονομικό σύμφωνο μεταξύ των δύο χωρών, Ελλάδας - Τουρκίας. Τα κυριότερα σημεία του ήταν:

- Ρύθμισε το ζήτημα των Ελλήνων ορθοδόξων της Κωνσταντινούπολης και των μουσουλμάνων της Θράκης, καθώς και των “φυγάδων”.

- Όριζε ότι οι ανταλλάξιμες μουσουλμανικές περιουσίες στην Ελλάδα και οι ελληνικές στην Τουρκία περιέρχονταν στην κυριότητα του Ελληνικού και Τουρκικού Δημοσίου, αντίστοιχα.
- Προέβλεπε αμοιβαία απόσβεση των οικονομικών υποχρεώσεων μεταξύ των δύο χωρών.

Η συμφωνία ολοκληρώθηκε στις 30 Οκτωβρίου του ίδιου έτους με το Σύμφωνο φιλίας, ουδετερότητας και διαιτησίας, το Πρωτόκολλο για τον περιορισμό των ναυτικών εξοπλισμών και τη Σύμβαση εμπορίου, εγκατάστασης και ναυτιλίας. Με την τελευταία αυτή σύμβαση δόθηκε η δυνατότητα στους υπηκόους του καθενός από τα δύο κράτη να ταξιδεύουν ή να εγκαθίστανται (με κάποιους περιορισμούς) στο έδαφος του άλλου κράτους.»

ΘΕΜΑ Β2

α. σχολ. βιβλ. σελ. 215: «Το κίνημα του Θερίσου δεν πέτυχε πλήρως τους στόχους του, αλλά έδωσε νέα ισχυρή ώθηση στο Κρητικό Ζήτημα και προκάλεσε θετικές εξελίξεις. Διεθνής Επιτροπή που ήλθε στην Κρήτη το Φεβρουάριο 1906, ανέλαβε να εξετάσει την κατάσταση και τους όρους λειτουργίας του αρμοστειακού καθεστώτος και να υποβάλει σχετική έκθεση. Έπειτα από μακρότατες και επίπονες διαβουλεύσεις με τον Ελ. Βενιζέλο και με την Ελληνική Κυβέρνηση, οι Μεγάλες Δυνάμεις κατέληξαν σε μια νέα ρύθμιση του Κρητικού Ζητήματος. Το οριστικό κείμενο των μεταρρυθμίσεων προέβλεπε την οργάνωση Κρητικής Χωροφυλακής με εντελώς νέο σχήμα, την ίδρυση Κρητικής Πολιτοφυλακής, με Έλληνες αξιωματικούς που προηγουμένως θα παραιτούνταν από τον ελληνικό στρατό, και την ανάκληση των ξένων στρατευμάτων, μετά την αποκατάσταση της εσωτερικής γαλήνης στην Κρήτη.»

β. σχολ. βιβλ. σελ. 216: «Ο Αλέξανδρος Ζαΐμης, έμπειρος πολιτικός, πρώην πρωθυπουργός της Ελλάδας και μετέπειτα Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας, ανέλαβε τα καθήκοντα του στις 18 Σεπτεμβρίου 1906. Η πολιτική ομαλότητα επανήλθε στην ταραγμένη Κρήτη και μια νέα περίοδος δημιουργίας εγκαινιάστηκε. Η οικονομία βελτιώθηκε, η δημόσια διοίκηση αναδιοργανώθηκε και καταβλήθηκε ιδιαίτερη φροντίδα για την οργάνωση της δημόσιας υγείας και της παιδείας.

Το πιο σημαντικό είναι ότι οργανώθηκε για πρώτη φορά η Πολιτοφυλακή της Κρήτης, δηλαδή ο πρώτος στρατός του νησιού (1907), που εξελίχθηκε σε αξιόλογη δύναμη, όπως φάνηκε αργότερα στους Βαλκανικούς πολέμους 1912 - 1913. Η παρουσία των ξένων στρατευμάτων κατέστη πλέον περιττή και οι Μ. Δυνάμεις αποφάσισαν να εκκενώσουν την Κρήτη μέσα σε ένα χρόνο, με μόνη εγγύηση την ασφάλεια των μουσουλμάνων της νήσου. Ένα ευχαριστήριο Ψήφισμα της Κρητικής Βουλής (21 Μαΐου 1908) προς τις Μ. Δυνάμεις ήταν η επίσημη πολιτική πράξη της χειραφέτησης της Κρήτης από την προστασία των Μ. Δυνάμεων. Το νησί έπρεπε πλέον να κινείται με τις δικές του δυνάμεις στη διαχείριση του Κρητικού Ζητήματος.»

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

σχολ. βιβλ. σελ. 26 (4. Η εκμετάλλευση των ορυχείων)

α. Η πιο γνωστή περιοχή μεταλλευτικής δραστηριότητας υπήρξε, όπως και στην αρχαιότητα, το Λαύριο. Το 1866 άρχισε εκεί τις εργασίες της μία γαλλο-ιταλική εταιρεία (Σερπιέρι-Ρου) με στόχο την εξαγωγή μεταλλεύματος όχι μόνο από τα υπόγεια κοιτάσματα αλλά και από τις «σκωρίες», τα υλικά που είχαν συσσωρευτεί εκεί στη διάρκεια των αιώνων εκμετάλλευσης των ορυχείων κατά την αρχαιότητα. Η τεχνολογία της εποχής επέτρεπε την απόσπαση μεταλλεύματος από αυτά τα κατάλοιπα. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον

Δερτιλή (κείμενο Α), η εταιρεία του Λαυρίου ιδρύθηκε με πρωτοβουλία του ιταλού επιχειρηματία Τζοβάνι Μπαττίστα Σερπιέρι με τη συμμετοχή δύο ακόμα ξένων, του μασσαλού επιχειρηματία Ιλαρίωνα Ρου και ενός ακόμα αλλοδαπού άγνωστης ταυτότητας, και της οικογένειας Ροδοκανάκη που ζούσε στη Μασσαλία. Το αρχικό κεφάλαιο της εταιρείας το 1863 ήταν 500.000 φράγκα, χαμηλό συγκριτικά με την μελλοντική της αξία, η οποία τελικά απέδωσε υψηλά κέρδη (περίπου 2,3% των φορολογικών εσόδων του 1864) χωρίς όμως να είναι υπέρογκα όπως φημιολογούταν στην Ελλάδα. Μάλιστα, λόγω της αξιοποίησης του χαμηλού κόστους καταλοίπων (σκωρίες) μέσα σε τέσσερα χρόνια κατάφερε να επταπλασιάσει το αρχικό της κεφάλαιο. Η εξόρυξη αργύρου και μολύβδου γνώρισε σημαντική άνθηση και πρόσθεσε στις ελληνικές εξαγωγές προϊόντα αξίας πολλών εκατομμυρίων δραχμών.

β. Από τις άλλες εκμεταλλεύσεις ξεχώριζαν εκείνες της Μήλου (θειάφι), της Νάξου (σμύριδα) και της Θήρας (θηραϊκή γη, που χρησιμοποιήθηκε ως οικοδομικό υλικό σε μεγάλα έργα). Ειδικά η σμύριδα της Νάξου, όπως μας πληροφορεί και το κείμενο Β, αποτελούσε το κύριο εξαγωγίμο προϊόν. Αλλά και η εξαγωγή της θηραϊκής γης απέφερε τον χρόνο 141.354 δρχ. Το κείμενο Β συμπληρώνει και άλλα υλικά τα οποία αποτέλεσαν εκμεταλλεύσιμο υλικό, όπως ο λιγνίτης κυρίως στην περιοχή της Κύμης όπου υπήρχαν ικανοποιητικά κοιτάσματα, σε αντίθεση με το Μαρκόπουλο όπου, αν και είχαν εντοπισθεί στρώματα λιγνίτη από το παρελθόν, δεν ήταν τελικά εκμεταλλεύσιμα. Με την οικοδομική ανάπτυξη που γνώρισε η χώρα μετά τη δεκαετία του 1870, εμφανίστηκαν στο προσκήνιο νέα υλικά, όπως το μάρμαρο κυρίως της Πεντέλης, της Πάρου, της Τήνου, της Ελευσίνας και του Ταυγέτου, αλλά και οι γύψοι από τη Μήλο (κείμενο Β). Η αξιοποίηση των θαυμάσιων μαρμάρων που διέθετε η χώρα πήρε σημαντικές διαστάσεις κατά τα τέλη του 19ου αιώνα, καθώς μέχρι τότε δεν προσέφεραν κάποιο οικονομικό ενδιαφέρον. Το παράθεμα Β συμπληρώνει πως για την προώθηση της αξιοποίησης του ορυκτού πλούτου της χώρας είχαν γίνει ειδικές μελέτες. Σ' αυτήν την κατηγορία οικονομικής δραστηριότητας μπορούμε να εντάξουμε και τις αλυκές, πηγή σημαντικών δημοσίων εσόδων κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα.

ΘΕΜΑ Δ1

α. σχολ. βιβλ. σελ. 134 (Πρόσφυγες και αλυτρωτικά κινήματα κατά τον 19ο αιώνα. 1. Θεσσαλία, Ήπειρος, Μακεδονία)

Αφορμή του Κριμαϊκού πολέμου (1853-1856) υπήρξε η διαμάχη ορθόδοξων και καθολικών μοναχών για τον έλεγχο των αγίων τόπων στην Ιερουσαλήμ. Παρενέβησαν η Ρωσία και η Γαλλία και ακολούθησε γενικευμένη σύρραξη, με τη συμμετοχή της Αγγλίας, της Τουρκίας και της Αυστρίας στο αντιρωσικό μέτωπο. Η Ρωσία ηττήθηκε και υποχρεώθηκε να παραχωρήσει ορισμένα εδάφη, ενώ το διεθνές κύρος της μειώθηκε σημαντικά. Το 1854 ο Κριμαϊκός πόλεμος γέννησε ελπίδες στους Έλληνες ότι έφθανε η ώρα της απελευθέρωσης της Ηπείρου, της Θεσσαλίας και της Μακεδονίας. Επαναστατικά σώματα από την Ελλάδα διείσδυσαν στις επαρχίες αυτές και κάλεσαν τους κατοίκους να ξεσηκωθούν. Τα κινήματα όμως απέτυχαν. Τους αντάρτες που επέστρεψαν στην Ελλάδα ακολούθησαν και άμαχοι. Όταν ηρέμησε η κατάσταση, οι πρόσφυγες επέστρεψαν στις εστίες τους.

Ο Κριμαϊκός πόλεμος όμως έπληξε τους πρόσφυγες και μέσα στην Αθήνα. Η επιδημία χολέρας, που έφεραν τα γαλλικά στρατεύματα κατοχής από τη Βάρνα, όπως αναφέρει το παράθεμα Α, διαδόθηκε γρήγορα στην πρωτεύουσα, ιδιαίτερα γιατί δεν τηρήθηκαν τα απαραίτητα υγειονομικά μέτρα, όπως εξηγεί ο Στέφανος Παπαδόπουλος στο παράθεμα Α, ρημάζοντας την πόλη επί πέντε μήνες. Μάλιστα, σημειώνει ότι κυριολεκτικά αποδεκατίστηκε ο πληθυσμός της πρωτεύουσας, καθώς οι θάνατοι ανέρχονταν στους 3.000. Ειδικά μόνο τον Νοέμβριο του 1854 πέθαναν 800 άνθρωποι. Η επιδημία έπληξε ιδιαίτερα το νότιο τμήμα της

πόλης, όπου κατοικούσαν σε άθλιες συνθήκες πρόσφυγες από τα τουρκοκρατούμενα ελληνικά μέρη, οι οποίοι είχαν φτάσει στην Αθήνα μετά τη διακοπή των ελληνοτουρκικών σχέσεων (Μάρτιος 1854), όπως επιβεβαιώνει και το παράθεμα Α. Ο ναυτικός αποκλεισμός από τους Αγγλο-Γάλλους προκάλεσε πείνα, αρρώστια και ανθρώπινες απώλειες, επιβεβαιώνοντας τις μικρές δυνατότητες της χώρας. Για την αποκατάσταση όλων των προσφύγων του 1854, ιδρύθηκε προσφυγικός συννοικισμός στο χωριό Ανίβιτσα της Φθιώτιδας.

β. σχολ. βιβλ. σελ. 74-75 (2. Η παρακμή των ξενικών κομμάτων)

Κατά την περίοδο του Κριμαϊκού πολέμου το αγγλικό και γαλλικό κόμμα έχασαν την εμπιστοσύνη των οπαδών τους, μετά τη βίαιη συμπεριφορά της Αγγλίας και της Γαλλίας απέναντι στην Ελλάδα, με τον ναυτικό αποκλεισμό της χώρας. Συγκεκριμένα, ο Hering στο παράθεμα Β αναφέρει ότι σύμμαχοι κατέλαβαν τον Μάιο του 1854 πολλά ελληνικά λιμάνια (Πειραιά, Χαλκίδα, Πάτρα, Ναύπλιο, Σύρο, Βόλο, Σπέτσες, Ύδρα) με σκοπό την προστασία των ανεφοδιαστικών τους οδών στο Αιγαίο σε περίπτωση ελληνικής επίθεσης, προκαλώντας όμως αύξηση των τιμών. Μάλιστα εξακολούθησαν τον αποκλεισμό και ένα χρόνο μετά την υπογραφή της Συνθήκης των Παρισίων (18/20 Μαρτίου 1856), η οποία τερμάτιζε και τυπικά τον Κριμαϊκό πόλεμο, παραμένοντας συνολικά δύο χρόνια και οκτώ μήνες στη χώρα (παράθεμα Α). Πολύ λογικά λοιπόν, σχολιάζει ο Hering, το αγγλικό και το γαλλικό κόμμα έχασαν την εμπιστοσύνη των οπαδών τους. Μάλιστα, ο Παπαδόπουλος στο παράθεμα Α επισημαίνει πως αυτή η πικρή εμπειρία της κατοχής διέλυσε τον μύθο περί αγγλικού φιλελληνισμού και την πολιτική τοποθέτηση των Ελλήνων σε κόμματα προσανατολισμένα προς τις Μ. Δυνάμεις. Είχε προηγηθεί και η υπόθεση Πατσίφικο, η οποία είχε δυσχεράνει τις σχέσεις των χωρών. Το ρωσικό κόμμα είχε κάποια προσωρινά κέρδη από αυτό, αν και οι οπαδοί του έχαναν τη βεβαιότητά τους προς τη Ρωσία (παράθεμα Β). Η ήττα όμως της Ρωσίας στον Κριμαϊκό πόλεμο συνέβαλε στην αποδυνάμωση του κόμματος, το οποίο σταδιακά εξαφανίστηκε από την πολιτική σκηνή.

ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΕ Ο ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΤΩΝ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ

«ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» ΚΑΙ «ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ» ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

www.floropoulos.gr